

Л.І.Борисенко
*старший викладач,
Чернігівський державний
технологічний університет
м.Чернігів*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОТРИМАННЯ МАТЕРІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВИМ СОЦІАЛЬНИМ СТРАХУВАННЯМ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ

Відносини зайнятості та матеріального забезпечення на випадок безробіття в Україні регулюються Законами України «Про зайнятість населення» та «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття».

Відповідно до даних законодавчих актів безробітними визнаються працездатні громадяни працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів і зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові та здатні приступити до підходящої роботи. Безробітними визнаються також інваліди, які не досягли пенсійного віку, не працюють та зареєстровані як такі, що шукають роботу.

Останнім часом спостерігається позитивна тенденція на ринку праці в Україні. Так за підсумками 2011 року рівень безробіття в Україні знизився на 0,2 в.п. - до 1,8%. Кількість зареєстрованих безробітних на 1 січня 2012 р. становила 482,8 тис. осіб. Більшу питому вагу у складі зареєстрованих займають безробітні, які мешкають у міській місцевості. Найвищий рівень безробіття в Україні був зареєстрований в лютому минулого року. Тоді статус безробітного мали 616,7 тис. осіб, або 2,2% українців. Рівень безробіття став знижуватися з квітня і досяг мінімуму в жовтні. У той час безробітними в

Україні були 378,9 тис. осіб, що становило близько 1,4% від усього населення працездатного віку. Зростання цього показника в листопаді та в грудні зумовлене переважно сезонною зайнятістю працівників сільського господарства. Так, у сільській місцевості рівень зареєстрованого безробіття зріс на 0,6 в.п. і становив 2,6% населення працездатного віку, у міських поселеннях – на 0,1 в.п. і 1,4% відповідно. Найвищий рівень зареєстрованого безробіття спостерігався в Черкаській області (3,2%), а найнижчий – у м. Києві (0,4%).

Проте показник щодо рівня зареєстрованого безробіття не дає повного уявлення про загальну ситуацію з безробіттям у країні. Для визначення реальних масштабів зайнятості і безробіття використовується світова практика – дані вибіркового обстеження населення з питань економічної активності, в основу яких покладена методологія Міжнародної організації праці (МОП). Показник рівня безробіття в країні визначається у відсотках як співвідношення чисельності безробітних до економічно активного населення віком 15–70 років. За даними Державної служби статистики, рівень безробіття в Україні, визначений за методологією Міжнародної організації праці, становить 8,0% економічно активного населення.

Отже, питання безробіття, а також проведення матеріального забезпечення осіб, які перебувають на обліку у державній службі зайнятості залишаються досить актуальними та потребують детального дослідження. Перш ніж перейти до розгляду зазначених питань, необхідно визначити порядок реєстрації осіб у службі зайнятості.

При зверненні до служби зайнятості особу реєструють як таку, котра шукає роботу. Протягом 7 календарних днів відбувається пошук підходящої роботи. Дві відмови від пропозиції підходящої роботи дають службі зайнятості підставу не визнати здобувача роботи безробітним і зняти його з обліку. Наступного разу він зможе зареєструватися як такий, що шукає роботу, тільки через 3 місяці. Підходящою вважається робота, що відповідає освіті, професії (спеціальності), кваліфікації людини, доступності послуг

транспортного обслуговування. Заробітна плата повинна відповідати рівню, який громадянин мав за попереднім місцем роботи, з урахуванням середнього рівня заробітної плати, що склався у відповідній сфері економічної діяльності в регіоні за минулий місяць. Якщо за 7 днів служба зайнятості не знаходить підходящої роботи, то з 8 календарного дня особа набуває статусу безробітного.

Для отримання допомоги безробітні мають подати такі документи:

- заяву;
- оригінал та копію паспорта;
- оригінал та копію трудової книжки;
- оригінал та копію свідоцтва про загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- оригінал та копію ідентифікаційного номера;
- довідку про середню заробітну плату за останнім місцем роботи (служби).

Рішення про призначення допомоги по безробіттю, її розмір і строки виплати, відкладення, скорочення та припинення виплати оформлюється наказом центру зайнятості, номер і дата якого заноситься до картки персонального обліку безробітного. З цим наказом безробітний повинен бути ознайомлений під особистий підпис у картці обліку прийнятих рішень керівництва центру зайнятості.

Умови та розмір допомоги по безробіттю насамперед залежать від того, за якою статтею звільнили безробітного, і від того, у який строк після втрати роботи він звернувся до служби зайнятості.

Застрахованим особам - найманим працівникам, які втратили роботу з незалежних від них обставин і визнані в установленому порядку безробітними та протягом 12 місяців, що передували початку безробіття, працювали на умовах повного або неповного робочого дня (тижня) не менше 26 календарних тижнів та сплачували єдиний внесок на

загальнообов'язкове державне соціальне страхування, допомога по безробіттю визначається у відсотках до їх середньої заробітної плати визначеної відповідно до Порядку обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затвердженого Кабінетом Міністрів України, залежно від страхового стажу: до 2 років - 50 відсотків; від 2 до 6 років - 55 відсотків; від 6 до 10 років - 60 відсотків; понад 10 років - 70 відсотків.

Залежно від тривалості безробіття допомога по безробіттю зменшується і виплачується у відсотках до визначеного розміру: перші 90 календарних днів - 100 відсотків; протягом наступних 90 календарних днів - 80 відсотків; надалі - 70 відсотків.

Втратою роботи з незалежних від застрахованих осіб обставин вважається припинення трудового договору відповідно до статті 36 (пункти 1, 2, 3), статті 38(звільнення за власним бажанням з поважних причин), статті 39, статті 40 (пункти 1, 2, 5, 6) Кодексу законів про працю України, а для військовослужбовців - звільнення зі служби з поважних причин без права на пенсію.

Без урахування страхового стажу в розмірі, установленому законодавством, визначається допомога по безробіттю для таких категорій безробітних:

- 1) особам, звільненим з останнього місця роботи з підстав, передбачених пунктами 3, 4, 7, 8 статті 40, статтями 41 і 45 Кодексу законів про працю України, військовослужбовцям, звільненим з останнього служби у зв'язку із застосуванням до них заходів дисциплінарного впливу - виплата починається з 91 календарного дня;
- 2) особам, які протягом 12 місяців, що передували початку безробіття, працювали менше 26 календарних тижнів;
- 3) особам, які бажають відновити трудову діяльність після тривалої (більше 6 місяців) перерви;

- 4) особам, які брали участь у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні на випадок безробіття на добровільних засадах та протягом 12 місяців, що передували початку безробіття, сплачували єдиний внесок менше 26 календарних тижнів;
- 5) категоріям осіб, які працювали або займались підприємницькою діяльністю і не сплачували єдиний внесок але мали раніше набутий трудовий, що прирівнюється до страхового, або страховий стаж.

Особам, звільненим за власним бажанням без поважних причин, допомога по безробіттю призначається з 91-го календарного дня після визнання людини безробітною у розмірі 80% з подальшим зниженням залежно від тривалості безробіття.

Також залежно від доходу та з урахуванням страхового сажу виплачується допомога по безробіттю особам, які брали участь у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні на випадок безробіття на добровільних засадах та протягом 12 місяців, що передували початку безробіття, працювали або займались іншою діяльністю не менше 26 календарних тижнів і сплачували єдиний внесок на загальнообов'язкове соціальне страхування.

Умовою для призначення допомоги по безробіттю є готовність особи до участі в загальнодержавних оплачуваних громадських роботах, якщо така робота для неї є підходящою.

Загальна тривалість виплати допомоги по безробіттю, не може перевищувати 360 календарних днів протягом двох років з дня її призначення.

Допомога по безробіттю не може перевищувати чотирикратного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом і нижчою за розмір прожиткового мінімуму.

Але постановою правління Фонду загальнообов'язкового соціального страхування на випадок безробіття визначений мінімальний розмір допомоги по безробіттю у 2012 році:

- безробітним, яким вона призначена з урахуванням їх страхового стажу – 845 грн;

- без урахування страхового стажу - 544 грн.

Водночас очікується, що на протязі 2013 року розмір допомоги по безробіттю буде збільшений, враховуючи економічну ситуацію, розвиток ринку праці та динаміку зростання заробітної плати в Україні.

Література:

1. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.02.00. №1533-III.

2. Порядок надання допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової її виплати для організації безробітними підприємницької діяльності: Наказ Мінпраці № 307 від 20.11.2000р.

3. Порядок реєстрації, перереєстрації та ведення обліку громадян, які шукають роботу і безробітних: Постанова КМУ від 14.02.07р. №219.

4. Сайт державної служби зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dcz.gov.ua

5. Сайт Державного комітету статистики України– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.